

Остапівська Ірина Ігорівна

Волинський національний університет імені Лесі Українки, кафедра теорії і методики природничо-математичних дисциплін початкової освіти, старший викладач

Використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій для формування активної громадянської позиції підлітків-пластунів

Ключові слова. Пласт, активна громадянська позиція, інформаційно-комунікаційні технології, підлітки

Перехід України від індустріального до інформаційного суспільства, активізація правових та демократичних змін, зростання темпів гуманізації суспільних відносин вимагає нового підходу до виховання сучасного громадянина, формування його активної громадянської позиції. Глобальна роль інформації привела до появи у суспільстві концепції інформаційної цивілізації. Сучасні реалії вимагають виховання не лише освіченої особистості, здатної ефективно соціалізуватися та працювати в умовах сьогодення, але й забезпечувати соборність і незалежність України, прагнути здійснити реальний внесок у реформаторські процеси та піднесення рейтингу нашої Батьківщини серед світової спільноти. У даному контексті особливої гостроти набуває питання формування активної громадянської позиції особистості. Особливої уваги потребують підлітки: саме у цей період відбувається активне формування світогляду особистості. Перед освітянами постає питання пошуку ефективних засобів, які дадуть змогу сформувати власну ієрархію цінностей, систему переконань, сприятимуть усвідомленню своїх прав і умінню їх відстоювати; дозволять молодій людині свідомо сприймати і виконувати свої громадянські обов'язки; розвинуть здатності ефективно засвоювати і використовувати суспільний досвід, сформують практичні навички участі у різнопланових соціальних відносинах. Особливу увагу під час вирішення даної проблеми потрібно звернути на виховний потенціал дитячих і молодіжних організацій та

їхню практику використання інформаційно-комунікаційних технологій у своїй діяльності. Значним досвідом у розв'язанні даного питання володіє Національна скаутська організація України – Пласт.

Загальні питання інформатизації суспільства та її впливу на систему освіти досліджували Є. Дробков, А. Єршов, Т. Корнеєва, В. Кремень, Г. Радчик, Ю. Семків. Різні аспекти інформаційних та інформаційно-комунікаційних технологій розглядали В. Андрієвська, М. Буланова-Топоркова, В. Грищенко, В. Монахов, Н. Морзе, К. Нісімчук, О. Пехота, О. Спирін Н. Олефіренко, О. Пометун. Діяльність Пласту вивчали Т. Алексеєнко, Ю. Візитів, Ю. Жданович, М. Окаринський, Р. Охрімчук, Б. Савчук, З. Удич та ін.

Метою статті є доведення ефективності використання ІКТ для формування активної громадянської позиції у виховній діяльності Пласту. Для її досягнення поставлено наступні завдання: встановити зв'язок між інформаційно-комунікаційною компетентністю та активною громадянською позицією особистості; довести ефективність розв'язання поставленої проблеми із використанням ІКТ у виховній діяльності Пласту.

У сучасних умовах виявом активної громадянської позиції є здатність діяти на благо суспільства. Тому особистості важливим тільки уміти оперувати власними знаннями, але й бути готовою змінюватись і пристосовуватись до нових потреб ринку праці, працювати з інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж всього життя. Як вважає О. Овчарук, це можливо завдяки опануванню ключовими компетентностями. Вони сприяють досягненню успіхів у житті, підвищенню якості суспільних інститутів, відповідають різноманітним сферам життя [2, 7]. Компетентності передбачають спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні й соціальні потреби, а також – комплекс ставлень, цінностей, знань і навичок [2, 7]. Опанування ними передбачає автономну діяльність, інтерактивне використання засобів, уміння функціонувати в соціально гетерогенних групах [2, 10]. Таким чином, однією із ключових компетентностей є громадянська компетентність. До її складу входять

здатності: соціально-комунікативна (уміння і навички спілкування, встановлення діалогу, громадське обговорення суспільних проблем), інформаційно-дослідницька (уміння критичного мислення; пошуку, обробки, аналізу та оцінки інформації або соціальної ситуації), відповідального соціального вибору і прийняття рішення (готовність до прийняття обґрунтованого рішення на основі усвідомленого і вираженого вибору), розв'язання соціальних конфліктів та проблем (уміння розв'язання соціальних суперечностей, прагнення толерантного розв'язання конфліктів), громадянської участі (установка на свідому громадянську діяльність, навички участі у соціальній, економічній, культурній та політичній діяльності) [1, 13-14]. За визначенням П. Вербицької активна громадянська позиція особистості є виявом високого рівня сформованості громадянської компетентності особистості [1, 15]. Із аналізу складових громадянської компетентності випливає висновок, що інформаційно-комунікаційна компетентність є її складовою, оскільки вона складається із сукупності знань, умінь, навичок, а також особистісних ставлень і ціннісних орієнтацій людини у галузі ІКТ та здатності автономно і відповідально демонструвати їх для практичної, професійної діяльності та навчання упродовж життя [3, 46].

Основним технічним засобом ІКТ на сьогодні є мультимедійний персональний комп'ютер та комп'ютерні мережі (як локальні, так і глобальні). Тому, ефективність оволодіння підлітком інформаційно-комунікаційною компетентністю значною мірою залежить від рівня його володіння комп'ютером. Згідно мети Пласту, організація сприяє становленню громадянина, розвиненого духовно, фізично, розумово та соціально. Велику роль у цьому процесі відіграють самовиховання та самоосвіта. Їх спрямовує виховна програма – проби та вмілості, – система вимог (теоретичного та практичного спрямування), котрі потрібно виконати кожному члену організації для підвищення свого ступеня у Пласті. Тому пластуни підліткового віку постійно займаються роботою з інформацією та перебувають у соціальній взаємодії як з метою її отримання та опрацювання, так і для реалізації

отриманих результатів. Прикладом використання засобів ІКТ для формування активної громадянської позиції є організований та проведений у Луцьку пластунами-учнями гімназії № 21 проект "ПластАдмін". Його метою було подати загальні знання про інформацію, прикладне програмне забезпечення та прийоми роботи із ним; розвивати уміння та навички роботи із комп'ютером; виховати інформаційну культуру, толерантність, взаємоповагу та уміння співпрацювати. Його учасниками стали 34 підлітки із різних пластових осередків України. Для реалізації проекту пластуни уклали угоду із дирекцією гімназії; поширили серед членів Пласту через Інтернет анкети учасників, розробили програму занять; виготовили дидактичне забезпечення; підготували диски із матеріалами вишколу і пам'ятні сувеніри. Таким чином, під час проектної діяльності луцькі пластуни реалізували свою активну громадянську позицію із використанням елементів ІКТ.

Проведене дослідження дало змогу встановити, що високий рівень сформованості ключових компетентностей сприяє ефективній та активній реалізації громадянської позиції особистості. Розкрило деякі аспекти використання ІКТ для формування активної громадянської позиції пластунів. Проте, недостатньо розробленою є проблема навчально-методичного та дидактичного забезпечення громадянського виховання із використанням сучасних засобів обробки інформації та комунікацій.

Список використаних джерел

1. Вербицька П. В. Теоретико-методичні основи громадянського виховання учнівської молоді у загальноосвітніх навчальних закладах : авторефер. дис. ... наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.07 "Теорія і методика виховання" / Поліна Василівна Вербицька. – К., 2010. – 40 с.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Кол. моногр. / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : "К.І.С.", 2004. –112 с. – (Бібліотека з освітньої політики).

3. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України : метод. рекомендації / [В. Ю. Биков та ін.] ; за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. – К. : Атіка, 2010. – 88 с.